

Premiile revistei „Teatrul” pe anul 1988

RADU BELIGAN — Marele Premiu, pentru întreaga activitate

În persoana lui Radu Beligan, premiul omagiază deopotrivă strălucita carieră scenică a unuia dintre cei mai originali comedieni români și pilduitoarea sa activitate de animator, con-

sacrată colectivelor pe care le-a condus și mișcării teatrale românești în ansamblul ei.

Lansat spectaculos în viața teatrală bucureștună în urmă cu cinci decenii, tânărul actor cucerea prin calități exprimând mai puțin o natură histrionică și mai degrabă armonia lăuntrică a unei excepționale înzestrări de spirit: sensibilitate, finețe, o modalitate — s-o numim muzicală? — de a percepe și transmite ideea comică. Capacitatea de a comunica spontan și dezinvolt cu spectatorul acordă interpretărilor sale un farmec și o prospețime ce nu trebuie confundate cu improvizatia — căci actorul practică, dimpotrivă, un joc cerebral, elaborat cu minuție, de un deosebit rafinament al nuanței. Mișcându-se cu o fericită libertate intelectuală între Caragiale și Gogol, Mihail Sebastian și

Cehov, Camil Petrescu și Dürrenmatt, G. Ciprian și Eugen Ionescu, Radu Beligat este, în felul său, și creatorul unui personaj dramatic poate încă nu îndejuns definit de critică spre a i se recunoaște o stare civilă în lumea personajelor în căutare de autor, a cărui discretă umbră spectatorul receptiv o simte însă, însoțind multe dintre creațiile actorului.

Marilor răspunderi culturale pe plan național li s-a adăugat mulți ani și aceea de președinte al Institutului Internațional de Teatru; în tot acest evantai de activități, Artistul Poporului Radu Beligan se manifestă ca un artist plurivalent, ghidat de principii limpezi, ca un subtil cunoscător al tuturor aspectelor artei teatrului și ca un consecvent apărător al criteriului de valoare în cultură.

PAUL EVERAC — pentru contribuția la dramaturgia contemporană de inspirație istorică

În opera de scriitor a lui Paul Everac, dramaturgia istorică nu este o dimensiune anemică și întâmplătoare, ci fructul unei cutezante creatoare în care jindul după frumos și adevăr taie în piatra dură a timpului armonii menite să dureze. De la **Urme pe zăpadă** și **Iancu la Hălmagiu** pînă la capodopera unanim recunoscută **Costandi-**

neștii este un drum, deloc lesnicios, pe care cititorul îl respectă, salutînd reverențios acele „halte” în spinoasa spirală a diacroniei românești: **Solul** — una dintre acele magnetice pagini inspirate din medievalitatea transilvană, în coerență acvatică cu proaspătul poliptic **Convorbire la Arad între 7 magnifici dimpreună cu femeia iubită**.

Spiritul scriitorului desenează în aceste „rădăcini” orgoliul și substanța continuității unui neam.

OLGA TUDORACHE — pentru rolul **Mama din spectacolul Noapte bună, mamă de Marsha Norman la Teatrul Foarte Mic**

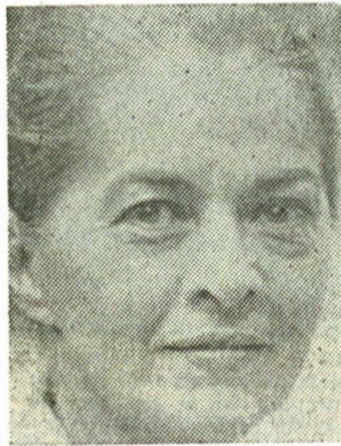
„Monstru sacru” al teatrului românesc, Olga Tudorache își redimensionează rolul conform vulcanicului ei temperament dramatic inculcându-i personajului dezlănțuirii de fiară rănită, ce poate recurge la orice subterfugiu pentru a-și atinge scopul. Trebuie să fii Olga Tudorache pentru ca să poți face pe scenă orice grimasă și orice gest aluziv fără să-ți încarci personajul, pentru ca să-ți permiți ori-

cind o aparentă relaxare sau chiar detașare de rol, știind că există în tine atita combustie și atita forță încît totul se poate readuna și concentra într-o clipă, pentru o nouă izbucnire, care va fi cu atât, mai bine pusă în valoare de înșelătoarele clipe de acalmie care au precedat-o.

Rolurile jucate în **Noapte bună, mamă** de Marsha Norman (pe scena Teatrului Foarte Mic) și în **Să nu-ți faci prăvălie cu scară** de Eugen Barbu (pe scena Teatrului Giulești) se înscriu printre remarcabilele creații ale acestei mari actrițe, configurează o tulbu-

rătoare galerie de personaje, demne de **Capriciile** unui Goya.

MARGARETA POGONAT — pentru **sensibilitatea interpretativă în rolurile din teatru și film**

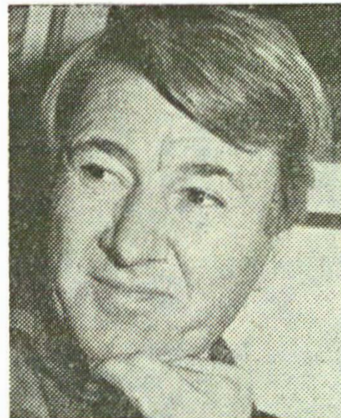
Pe o distribuție, numele Margaretei Pogonat este întotdeauna o cheazășie; pentru spectator și, nu ne îndoim, pentru autorul piesei și al spectacolului. Cheazășie de talent, dar și de seriozitate, de rigoare și eleganță profesională, cheazășia unui centru de stabilitate în mișcarea, adesea plină de neprevăzut, a unei creații scenice. În reprezentația numărul 1 sau nu-

mărul 300, personajul încredințat Margaretei Pogonat își păstrează nealterate nu numai datele fundamentale, ci și accentele, sublinierile, reacțiile spontane (sau care dau senzația spontaneității). Pentru actriță, numărul de premiere ale unei stagioni ar trebui să reflecte, poate, numărul de reprezentații. Niciodată „scîrțind a nou”, niciodată ponosite de îndelungă purtare, personajele sale înalță blazonul — nu prea lesne de întilnit — al femeinicii, al durabilității artistice.

ȘTEFAN IORDACHE — pentru **complexitatea și diversitatea stilistică a rolurilor interpretate**

Actor de performanță și de „cursă lungă”, situându-și cu predilecție creațiile la o altitudine ideală la care puțini pot să ajungă, descoperindu-le aproape de fiecare dată r acordul la actualitate și imediatete, dar și deschiderea spre universalitatea dimensiunilor etern umane, Ștefan Iordache e un actor reprezentativ al epocii sale, ilustrînd cu strălucire creativitatea școlii românești de teatru, modernitatea ei conceptuală. Pentru el, „A

fi actor înseamnă a-ți asuma o condiție tragică în deplină cunoștință de cauză”. Cele mai importante roluri ale sale au devenit memorabile tocmai prin tensiunea acestei asumări obligate să facă din profesiune o artă, o artă măturisitoare pentru conștiința actorului și implicarea ei în viața cetății. Pe scenă, pe marele ca și pe micul ecran, precizia și finețea compozițiilor sale nu exclud un soi de perpetuă încrincenare lăuntrică, sortită să biruiască aparențele în favoarea esenței, pentru a ajunge, abia astfel, la

limanul de simplitate unde poate fi întilnită arta adevărată.

Acțiunile revistei „Teatrul”

ALEXU VISARION — pentru regia spectacolului *Trei surori de Cehov*, la

EMILIA JIVANOV — pentru scenografia spectacolului *Trei surori de Cehov* la Teatrul Național din Timișoara

De o modestie învecinată cu timiditatea, tăcută și parcă stîngherită de îndatorirea de a-și face simțită prezența, dar definitiv dedicată Teatrului Național din Timișoara, această importantă scenografă și-a edificat de-a lungul anilor un stil artistic inconfundabil: decorurile ei, de cum se ridică cortina ori se aprind reflectoarele, par a se deschide asemenea unei flori; sînt uimitoare, sînt

ILIE GHEORGHE — pentru rolul Site Gurău din spectacolul *Mobilă* și du-

Teatrul Național din Timișoara

De la **Cartofi prăjiți** cu orice de Arnold Weskor, pe scena Institutului de teatru, la **Woyzeck** de Büchner, pe scena Teatrului Giulești, și, acum, la **Trei surori** de Cehov, pe scena Teatrului Național din Timișoara, teatrul de stare, admirabil practicat și convingător teoretizat de regizor, și-a înscris în palmares numeroase reprezentații de referință, realizate atît în țară cit și peste hotare. Cristalizarea concepției nu exclude evoluția lui organică, interioară, după cum vizualizările metaforice, în procesul lor de

încîntătoare; ele însele constituie un spectacol în sine, un spectacol de inițiere a publicului, astfel încît prima replică rostită, înția apariție a interpretului în scenă sînt todeauna premise de mirajul deja instalat prin imaginea scenei. Scenografiile Emiliei Jivanov nu tînuiesc cele ce se vor întîmpla sub ochii noștri, nici nu fac prezibile hățșurile tramei, ci, pur și simplu, se așază contemplativ și tandru împrejurul destinelor, ca un martor înțelept și senin, îngăduitor și răbdător, izbutind astfel să însufle spectatoriilor adîncă dorință de

a fi asemenea timpului delașai de ceea ce se întîmplă, dar și gînditori la sensul celor dezvoltate.

rere de **Teodor Mazilu**, la Teatrul Național din Craiova

Aflat de cîteva stagii într-o excelentă formă profesională, Ilie Gheorghe ilustrează tipul de actor negrăbit să parvină, dar stăruitor în a-și înțelege și aprofunda meseria, cu tenacitatea celui care știe că are de parcurs un drum lung și greu, descoperindu-se și cunoscîndu-se pe sine de la un rol la altul. Și-a cultivat și mlădiat, ca puțini alții, forța dramatică, și-a extins registrul interpretativ în zone care ar fi putut părea altora inaccesibile, și-a definit un stil de interpretare în care per-

sonajul e abordat „abrupt”, devenind revelator prin șocul izbucnirilor sale temperamentale, ca și prin tăcerile-i concentrate, dense, adunate în sine, grăitoare pentru ceea ce, poate, personajul nu lasă să se vadă dar lasă să se simtă. Hari-ton din *Paznicul de la depozitul de nisip* de D. R. Popescu, Ștefan din *Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă* de Tudor Popescu, Pavel Stoiian din *Puterea și adevărul* de Titus Popovici, iar mai de curînd Sile Gurău din *Mobilă și durere* de Teodor Mazilu dau măsura solidității și forței, inventivității și fanteziei creatoare ale unui mare actor, numit Ilie Gheorghe.

DAN AȘTILEAN — pentru rolul titular din spectacolul Vasile Lucaciu de Dan Tărchilă, la Teatrul Dramatic din Baia Mare

L-am văzut pe Dan Aștilean în rolul tribunului revoluționar Vasile Lucaciu, cu ocazia turneului trupei băimărene, în primăvara anului trecut, în București. Rostea replicile cu voce egală, calmă, liniștindu-le retorica, dându-le pondere, claritate și adevăr sufletec. Gesturile sobre, de o noblete firească conținută,

întregeau portretul personajului, acordându-i o lumină interioară, caldă și simplă, de conducător de obște și duhovnic. În scena procesului se întorcea către public, și atunci vocea lui creștea căpătînd accent puternice, ardente. Hotărît, actorul știa să-și dozeze bine efectele. Tribunul revoluționar se revela surprinzător și sublim din făptura omului conciliant și blînd, ridicîndu-l la dimensiuni monumentale. Rezultatul — ropote de aplauze.

ADRIANA TRANDAFIR — pentru recitalul Pasărea măiastră — Maria

Tănase la Teatrul Giulești

Cutezător, pariul cu sine, pe care l-a făcut tînăra actriță de la Giulești, Adriana Trandafir, pentru a depăși faza interpretărilor, aparent lesnicioase, date multor fetișcane vesele și triste (aflate în fața primeilor experiențe de viață) și a trece pragul spre marile și dificilele performanțe interpretative, ce pretind înfățișarea destinelor împlinite, cu biografiile celebre, intrate în mit, în legendă. Adriana Trandafir s-a întilnit cu Maria Tănase pe același drum pe care au trecut toți împătimitii care și-au deschis aripi spre zborul în absolut, spre

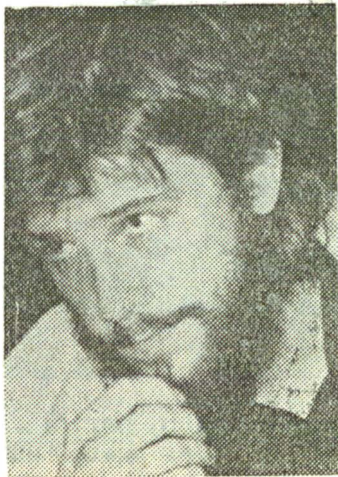
martiriul creației, spre tărimurile unde idealul și „Jupoiaie pe cei aleși” de epidermă și-i lasă goi în fața degetelor dureroase ale vieții”, așa cum s-a spus despre marea pianistă Clara Haskil.

Adriana Trandafir, stăpîna pe mijloacele de expresie atît în arta actoricească cît și a cîntului, s-a identificat cu eroina sa și ne-a recreat — frumoasă și mîndră, cu genuină simplitate, cu impresionantă sinceritate a trăirii — suferințele prefăcute în bucurii ale Mariei Tănase, aruncînd în spațiu semne de lumină din fascinantul univers al sunetelor.

MIHAI MĂNIUȚIU — pentru regia spectacolului Antoniu și Cleopatra de Shakespeare, la Teatrul Național din Cluj-Napoca

Fizionomie spirituală de neîndoielnic rafinament, Mihai Măniuțiu s-a situat pînă nu demult între acei valoroși tineri directori de scenă a căror deplină afirmare se lăsa așteptată. Inventivitatea mereu cenzurată de rațiune, stăpînirea sigură a conceptelor spectaculare și vocația pentru idee, ca ipostază maxima a gîndului, confereau adesea reprezentațiilor lui Mihai Măniuțiu o simetrie înghetată, greoaie. O dată cu

Antoniu și Cleopatra însă, imaginea scenică, evoluînd pe aceleași coordonate specifice, capătă strălucire. Finalizate cu acuratețe și eminent susținute actoricește, propunerile regizorale își relevă pe de-a-ntregul subtilitatea și eleganța; Antoniu și Cleopatra este un remarcabil spectacol de formulă clasică (limpede, simplu, armonios) și de semnificație modernă (raporturile între personaje, ca și complexitatea de sensuri ale textului fiind teatral esențializate). Mihai Măniuțiu ne restituie certitudinea talentului, care, în cazul său, înseamnă mai ales înaltă condiție intelectuală.

Acțiunile revistei „Teatrul”

CERASELA STAN — pentru rolul Paulina din spectacolul Vasile Lucaeiu de Dan Tărchilă, la Teatrul Dramatic din Baia Mare

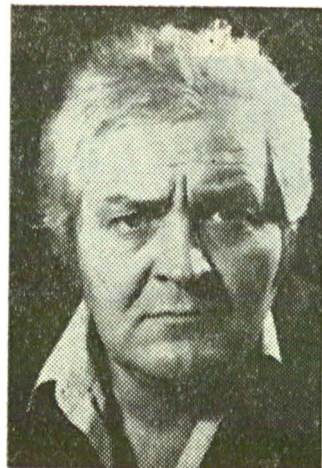
Pe Mama și Soția plină de grijă pentru soarta familiei și a soțului său, ce-și alesese calea martiriului pentru slujirea neamului, le-a interpretat cu patetism reținut Ceraseela Stan. Rolul, oarecum schematic, a

fost umplut cu substanță sufletească de către actriță. Suferință surdă, neliniști ascunse, un aer de timiditate, de cuminenție feminină învâluie un caracter dirz, hotărât. Cine spune că pudora este un veșmînt al sufletului? Sub acest fel de veșmînt își ascunde eroina Ceraselei Stan iubirea sa însingurată pentru bărbatul alături de care își îndură și îi îndură istoricul său destin.

VIOREL PENIȘOARA-STEGARU — pentru scenografia spectacolului Mobilă și durere de Teodor Mazilu, la Teatrul Național din Craiova

Energic și incisivul scenograf al Teatrului Național din Craiova este artistul în concepția căruia sălășuiește virtuți de regizor. Volumul scenei, perimetrul podlei constituie lăcașul unor construcții bîntuite de complicități cu tramele textului, construcții pe care, văzîndu-le înainte de începerea spectacolului, le bănuiești mișunînd de personaje ce intră și ies, și ascunzînd enigmatice măsînării. Imaginea scenică a

acestor creații este nervoasă, zdruncinată, incitantă, ostentativ semeată, șocantă, tot ce se află la îndemîna actorului are semnificație, are utilitate în exprimare, are nerv; decoriile acestui marcant om de teatru se leapadă de frumusețe, pentru a se încălca de agresivitatea înțelesurilor. Persiflant ori încrenecat, sarcaslic ori crispat, decorul lui Viorel Penișoară-Stegaru trădează ferme intenții regizorale în viziunea sa scenografică decor și costum sînt un personaj, spațiul este personificare întocmai cum personajul este obiectul propriului său destin.

ALEXANDRU DABIJA — pentru regia spectacolului Taifun (Furtuna) de Cao

Yu la Teatrul „Nottara”

Arareori gustul experimentului a însemnat pentru Alexandru Dabija „trădarea” literei marelui text clasic. Îndrăzneala sa creatoare s-a îndreptat mai ales către opțiunea repertorială surprinzătoare, către zonele dramaturgice mai puțin frecventate de către alți colegi de generație. Curiozitatea directorului de scenă a fost întotdeauna secundată, am spune, de o vocație pedagogică, și de una culturală. Alegerea spre înscenare a piesei chinezești Taifun (Furtuna, în original) de Cao Yu nu este nici ea întâmplătoare. Abil

mascat și tenace pus în practică, orgoliul regizorului a fost de a lansa, o dată cu textul de factură exotică, o provocare a mijloacelor actoricești ale interpreților. Victoria demersului său constă în aceea că, implicați cu deplină credință și ardere în joc, actorii experimentați își reconsideră uzate resurse emoționale, revitalizînd surprinzător date fundamentale ale sensibilității lor creatoare. Capabil să disciplineze condiția interioară a interpreților, dotat să lucreze cu și pentru actor, Alexandru Dabija exemplifică o psihologie regizorală pe cît de rară, pe atît de prețioasă.